

รูปจาก (1)

เกสัชกร ศาสตราจารย์. มล. ประนต ชุมแสงหนึ่ง
 ในผู้บุกเบิกงานสอนเภสัชเคมีวิเคราะห์ในยุคแรกของไทย
 ท่านเป็นครูของครูเภสัชศาสตร์ในประเทศไทย เป็นผู้ที่
 เปี่ยมด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครู ให้ความใส่ใจใน
 การสอนอย่างมากจนเป็นที่จดจำ ยกย่อง และรักใคร่ของ
 ศิษย์ ซึ่งแวะเวียนมาเยี่ยมและจัดงานเลี้ยงต่าง ๆ เพื่อเป็น
 เกียรติแก่อาจารย์อย่างต่อเนื่อง อาจารย์ มล. ประนต เกิด
 เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ.2463 ปัจจุบันอายุ 94 ปี ท่าน
 ยังคงมีสุขภาพแข็งแรง ท่านเป็นประวัติศาสตร์ที่มีชีวิตและ
 เป็นที่ภาคภูมิใจของวิชาชีพเช่นเดียวกับเกสัชกร
 ศาสตราจารย์ ดร.ไฉน สัมพันธ์รักษ์ (ปัจจุบันอายุ 98 ปี)
 ซึ่งวารสารเภสัชกรรมไทยได้นำเสนอชีวประวัติไปในฉบับ
 ก่อนหน้า (2) ภาพของท่านที่แสดงข้างต้นถ่ายเมื่อวันที่
 27 เมษายน พ.ศ. 2557 ในพิธีประกาศเกียรติคุณ “100 ปี
 เกสัชจุฬา 100 ศิษย์เก่าดีเด่น” ของสมาคมนิสิตเก่าคณะ
 เกสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ ห้องเจ้าพระยา
 หอประชุมกองทัพเรือ โดยท่านเป็นผู้หนึ่งที่ได้รับรางวัลนี้
 ประวัติของอาจารย์ มล. ประนต ที่นำเสนอในที่นี้รวบรวม
 จากการสัมภาษณ์ท่านในปี 2539-2540 และจากเอกสาร
 ประวัติชีวิตโดย วินนา เจริญสุวรรณ ยุพดี ศิริสินสุข นิย
 ดา เกียรติยิ่งอังสุลี อิงอร มันทรานนท์ และวิทยา กุล
 สมบูรณ์ (3)

อาจารย์ มล. ประนต เป็นบุตรชายคนโตของ
 มรว.ชายสรรพศิลป์เครือวัลย์ ชุมแสง (พระมนตรีพจนกิจ)
 กับคุณแม่มิว มีพี่น้องรวมกัน 9 ท่าน ท่านอาศัยและเติบโต
 ที่บ้านในเขตพญาไท เมื่อเล็กแม่ท่านจะเป็นที่รักของบิดา
 และมารดา แต่ได้รับการอบรมให้ช่วยเหลือตัวเองในงาน
 ต่าง ๆ ทำให้ท่านมีนิสัยสู้งานมาตั้งแต่เด็ก บิดาของท่าน
 จบการศึกษาด้านเกษตรกรรมและทำงานที่กระทรวง
 เกษตร แต่เมื่อท่านอายุครบ 12 ปี บิดาต้องออกจาก

บุคคลสำคัญ

เกสัชกร ศาสตราจารย์. มล. ประนต ชุมแสง (2463-ปัจจุบัน)

“ปรมาจารย์ด้านเภสัชวิเคราะห์”

ราชการอันเนื่องมาจากนโยบายลดรายจ่ายของรัฐในยามที่
 เกิดวิกฤต หลังจากนั้น พระมนตรีพจนกิจทำงานเป็น
 อาจารย์พิเศษที่คณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงสนิทสนมกับผู้ที่เรียนสาขา
 เกสัชกรรมรุ่นแรก ๆ จนบ้านของท่านเป็นที่ชุมนุมของ
 เกสัชกรในสมัยนั้น ซึ่งต่อมาได้เป็นกำลังสำคัญในการ
 ก่อตั้งเภสัชกรรมสมาคม บิดาของท่านได้รับเลือกเป็น
 นายกเภสัชกรรมสมาคมคนแรกของสยามประเทศด้วย

อาจารย์ มล. ประนตเริ่มการศึกษาที่โรงเรียนเล็ก
 ๆ ใกล้เคียง บ้าน แล้วเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียน
 พญาไทวิทยาการ และจบชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนสาย
 ปัญญา ต่อมาเข้าเรียนที่มัธยมหวังแห่งจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย เมื่อจบชั้นมัธยม 8 พี่น้องทุกคนของท่าน
 ประชุมตกลงกันให้ท่านเป็นผู้เดียวในครอบครัวที่ได้ศึกษา
 ต่อในชั้นสูงเนื่องจากฐานะทางบ้านในขณะนั้นไม่ดี
 เนื่องจากบิดาต้องเลี้ยงดูบุตรธิดาและบ่าวไพร่ในบ้าน
 จำนวนมาก ทำให้ท่านตระหนักว่า การได้เรียนของท่าน
 เกิดจากการเสียสละของทุกคนในครอบครัว

เมื่อท่านเข้าศึกษาในคณะวิทยาศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นเวลา 1 ปี ต่อมา ญาติคน
 หนึ่งที่เป็นเกสัชกรแนะนำให้ท่านเรียนเภสัชศาสตร์ ท่านก็
 ทำตามแต่มีเงื่อนไขว่า เมื่อเรียนจบเภสัชศาสตร์แล้วต้อง
 ขอเรียนต่อในระดับปริญญาตรีด้วย (สมัยนั้นสาขาเภสัช
 ศาสตร์ ยังไม่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี) ท่านย้ายมา
 เรียนที่แผนกอิสระเภสัชกรรมศาสตร์ ที่โรงพยาบาลศิริราช
 อีก 2 ปี ได้ประกาศนียบัตรเภสัชกรรมศาสตร์ พ.ศ.2484
 ซึ่งถือเป็นรุ่นสุดท้าย ท่านได้รับใบประกอบโรคศิลปะ
 หมายเลข 21 ในปีดังกล่าวมีการจัดตั้งคณะเภสัชศาสตร์
 และเปิดสอนถึงชั้นปริญญาตรี ท่านจึงมาเรียนต่ออีก 2 ปี
 และได้รับปริญญาตรีในปีพ.ศ. 2486

อาจารย์ มล. ประนตถือว่าเป็นนิสิตปริญญาตรี 4 ปีรุ่นแรก ท่านตั้งใจเรียนโดยไม่ค่อยได้ทำกิจกรรมใด ๆ เพราะฐานะทางบ้านลำบาก บิดาของท่านถึงแก่กรรมเมื่อท่านอายุได้ 14 ปี และด้วยความระลึกถึงความเสียสละของพี่น้องที่พร้อมใจให้ท่านได้เรียนในระดับมหาวิทยาลัย ท่านจึงตั้งใจเรียนเพื่อให้จบการศึกษาโดยเร็ว ท่านกล่าวว่า เมื่อท่านเป็นนิสิต คณาจารย์ทุกท่านทุ่มเทและตั้งใจสอนอย่างยิ่ง จนทำให้ท่านเกิดความประทับใจและยึดเป็นต้นแบบในการทำงานในเวลาสืบมา

เมื่อจบการศึกษา เดิมที่ท่านอยากออกไปทำงานกับบริษัทเอกชนเพราะก่อนเรียนต่อก็ได้ทำงานมาบ้างแล้ว แต่ ศ. ภก.จำลอง สุวคนธ์ (4) ได้ชักชวนให้ท่านเป็นอาจารย์ โดยในขณะนั้นคณะเภสัชศาสตร์มี นพ. อวย เกตุสิงห์ เป็นคณบดี สมัยนั้นเป็นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีความขาดแคลนไปเสียทุกอย่าง รวมทั้งจำนวนอาจารย์ผู้ใหญ่ ทำให้อาจารย์รุ่นใหม่ต้องทำงานหนักมาก ในยุคนั้นอาจารย์ใหม่ทุกคนต้องผลิตเปลี่ยนเวียนกันสอนทุกแผนกครั้งละ 3 เดือน เพื่อให้มีความรู้รอบในทุกเรื่อง ในการควบคุมดูแลการปฏิบัติการของนิสิต อาจารย์ต้องทำทุกอย่างทั้งการเตรียมสารละลายและเครื่องมือเพราะยังไม่มีผู้ช่วย เครื่องมือที่ทันสมัยในยุคนั้น เช่น spectroscopy ก็ขอซื้อยังไม่ได้ ท่านทำหน้าที่ในการดูแลนิสิตในห้องปฏิบัติการหลายปีจึงได้เลื่อนเป็นผู้บรรยาย

ในปี 2490 อาจารย์ มล. ประนตได้รับทุน ECA (Economic Committee of America) ไปศึกษาต่อที่คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมิชิแกนเป็นเวลา 1 ปี ต่อมา ปี พ.ศ. 2504 ได้รับทุนจากกองทุนปรมาณเพื่อสันติไปเรียนที่ school of radiological sciences ประเทศญี่ปุ่น ทำให้ท่านได้รับประสบการณ์มากมายเพื่อใช้ในการสอน

ในเวลาต่อมา ท่านรับหน้าที่สอนวิชาเภสัชเคมี และรับผิดชอบห้องปฏิบัติการเภสัชวิเคราะห์อย่างเต็มที่ ก่อนรับตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาอาหารเคมีซึ่งเป็นภาควิชาที่ตั้งใหม่ สิ่งที่อยู่ในใจท่านตลอดเวลาคือปัจฉิมวาจาของบิดาที่พูดกับศิษย์เภสัชกรในตอนที่ยังป่วยหนักก่อนถึงอนิจกรรมว่า อยากให้เมืองไทยมีเภสัชตำรับ และขอให้เหล่าเภสัชกรช่วยกัน ความจริงแล้วบิดาของท่านเป็นกรรมการคนหนึ่งในการจัดทำเภสัชตำรับของไทย แต่ยังไม่สำเร็จ ท่านก็เสียก่อน และการจัดทำยังยึดเยื้อกันอีกเกือบ 50 ปีจึงมีเภสัชตำรับของไทยเกิดขึ้น

ในตอนนั้นท่านคิดสืบสานเจตนารมณ์ของบิดา แต่ลำพังเพียงคนเดียวย่อมไม่อาจสำเร็จได้ แต่เมื่อท่านเป็นอาจารย์ในแผนกเภสัชเคมีและดูแลวิชาเภสัชวิเคราะห์ ท่านจึงมีแนวคิดที่ วิชาเภสัชวิเคราะห์เป็นรากฐานสำคัญ ในการจัดทำเภสัชตำรับยาไทยในเรื่องการวิเคราะห์มาตรฐาน ท่านจึงคิดว่าวิธีเดียวที่ท่านจะทำได้คือ การผลิตบุคลากรนักวิเคราะห์ยาขึ้นมา รองรับการทำเภสัชตำรับยาไทยในอนาคต ท่านจึงกวัดขันนิสิตในด้านนี้อย่างเต็มที่โดยมีการขอเพิ่มชั่วโมงปฏิบัติการเภสัชวิเคราะห์เป็นสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ในขณะที่วิชาปฏิบัติการอื่นมีเพียงสัปดาห์ละครั้ง จากความตั้งใจจริงทำให้นิสิตได้รับความรู้ในเรื่องนี้อย่างดี จนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป

หลังเกษียณอายุราชการในปีพ.ศ. 2523 อาจารย์ มล. ประนตยังคงทำงานต่าง ๆ อีกมากมาย เช่น เป็นคณะกรรมการวิชาการเพื่อร่างมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหลายชุด เป็นประธานคณะกรรมการอำนวยการเพื่อเตรียมการจัดประชุมสมัชชาเภสัชกรรม 100 ปีที่จัดขึ้นในเดือนมกราคม พ.ศ. 2557 การใส่ใจและกวัดขันต่อลูกศิษย์ในเรื่องความสะอาด ความถูกต้องในเทคนิค และความเป็นระเบียบเป็นที่รู้จักกันในหมู่ศิษย์เภสัชกร คุณความดีของอาจารย์ มล. ประนตยังจารึกในใจของศิษย์และเภสัชกรรุ่นหลังเรื่อยมา

เอกสารอ้างอิง

1. เภสัชกรรุ่นที่ 29 ปีการศึกษา 2515. 100 ปีเภสัชจุฬา - ภาพ portrait [ออนไลน์]. 2557 [สืบค้นวันที่ 3 15 พฤษภาคม 2557]. เข้าถึงได้จาก: URL: <http://www.pharmacy2515.com/default.asp?content=wboarddetail&wbid=60&qid=133315>.
2. ศาสตราจารย์ ดร. โฉม สัมพันธ์รักษ์ (2459-ปัจจุบัน) ผู้ยกระดับวิชาชีพและบุกเบิกวิชาเภสัชเคมี. วารสารเภสัชกรรมไทย 2556; 5: 76-8.
3. วินนา เจริญสุวรรณ, ยุพดี ศิริสินสุข, นียดา เกียรติยิ่งอังสุลี, อิงอร มั่นทรานนท์, วิทยา กุลสมบุรณ์. บทบาทของบุคคลสำคัญทางด้านเภสัชกรรมไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2475-2535. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2540.
4. ศาสตราจารย์ ดร. เภสัชกร จำลอง สุวคนธ์ (2452-2540) ผู้วางรากฐานการศึกษาเภสัชศาสตร์ในยุคปัจจุบัน. วารสารเภสัชกรรมไทย 2555; 4: 28-30.